

**Verzuimprotocol NSG Groenewoud
schooljaar 2024 – 2025**

Inhoud

- 1 **Inleiding**
- 2 **Wie doet wat t.a.v. de aan- en afwezigheid van leerlingen**
 - 2.1 De verzuimcoördinatoren
 - 2.2 De mentor
 - 2.3 De afdelingcoördinator / zorgcoördinator
 - 2.4 De leerplichtambtenaar
 - 2.5 De schoolarts
- 3 **Algemene regels en afspraken omtrent verzuim**
 - 3.1 Basisafspraken
 - 3.2 Melden van verzuim
 - 3.3 Verlofkaart t.b.v. open dag / meeloopdag
- 4 **Bepalingen vanuit de Leerplichtwet 1969**
 - 4.2 Wat wordt er van school verwacht?
 - 4.3 Wat wordt er van ouder(s) verwacht?
 - 4.4 Wat wordt er van leerlingen verwacht?
- 5 **Dagelijkse gang van zaken**
 - 5.1 Contactgegevens
 - 5.2 De MAZL methode
 - 5.3 Afkortingen in Magister
 - 5.4 Hoe moet een ziekmelding voor een leerling worden doorgegeven
 - 5.5 Hoe moet een medisch bezoek gemeld worden
 - 5.6 Hoe kan een leerling zich ziekmelden op school
 - 5.7 Hoe moet verlof worden aangevraagd
 - 5.8 Aan- en afwezigheid bij de lessen LO
 - 5.9 Hoe gaat school om met spijbelen
 - 5.10 Hoe gaat school om met te-laat komen
 - 5.11 Hoe gaat school om met lesverwijdering
- 6 **Afspraken en regels rondom keuzen**
 - 6.1 Hoeveel keuzen moet een leerling wekelijks volgen?
 - 6.2 Wat moet een leerling doen als hij/zij te laat of absent gemeld is of verwijderd wordt tijdens een keuzeur?
 - 6.3 Overige afspraken rondom keuzen

1 Inleiding

In dit protocol, waarin het gaat over de aan- en afwezigheid van leerlingen, zijn afspraken vastgelegd die zijn gebaseerd op wet- en regelgeving uit de Leerplichtwet. Hieraan heeft iedere school in Nederland zich te houden.

Binnen NSG Groenewoud hanteren we de waarden respect, verantwoordelijkheid, duurzaamheid en veiligheid. Vanuit deze waarden willen wij op een prettige en positieve manier werken en met elkaar omgaan. U mag verwachten dat wij:

- vanuit een positieve grondhouding en met respect leerlingen, ouders en collega's benaderen;
- oog hebben voor de specifieke en persoonlijke omstandigheden van onze leerlingen en daar waar mogelijk rekening mee houden. Daarbij gaan we uit van wederzijds vertrouwen en een goede samenwerking;
- goed luisteren en streven naar een heldere en duidelijke communicatie met alle betrokkenen binnen en buiten de school.

2 Wie doet wat t.a.v. de aan- en afwezigheid van leerlingen

2.1 De verzuimcoördinator

De verzuimcoördinator is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders wanneer het gaat om de aan- en afwezigheid. In alle gevallen handelt de verzuimcoördinator conform de afspraken en regels vanuit het vastgestelde verzuimprotocol en volgens wettelijke regelgeving.

Wat doet de verzuimcoördinator:

- Voert gesprekken met leerlingen die ongeoorloofd afwezig zijn gemeld
- Legt, indien nodig, passende sancties op en ziet toe op de naleving daarvan
- Probeert leerlingen, samen met de mentor, te motiveren en te helpen met als doel te komen tot een stabiele gang naar school, uitgaande van de mogelijkheden van de leerling.
- De verzuimcoördinator heeft een signalerende rol ten aanzien van leerlingen die spijbelen, regelmatig te laat komen, uit de les worden verwijderd óf bovengemiddeld vaak ziek zijn.

De verzuimcoördinator is een belangrijke schakel voor mentoren, afdelingscoördinatoren en de ondersteuningscoördinator als het gaat om het verzuim van leerlingen. Op basis van het verzuimoverzicht kan het verzuimgedrag van leerlingen besproken worden met direct betrokkenen en gekeken worden naar een mogelijke aanpak.

Wanneer nodig zal de verzuimcoördinator in samenspraak met de mentor, afdelingscoördinator en ondersteuningscoördinator de juiste stappen zetten omtrent het verzuim.

De verzuimcoördinator werkt nauw samen met de leerplichtambtenaar. Denk hierbij aan casusbespreking, het aanwezig zijn bij preventieve gesprekken bij oplopend verzuim en/of gesprekken naar aanleiding van een leerplichtmelding met leerling en ouders.

Tot slot is de verzuimcoördinator verantwoordelijk voor de dagelijkse afhandeling van de verzuimadministratie van het geoorloofd of ongeoorloofd verzuim, van een verzuimmelding tot afhandeling daarvan en alles wat daarmee samenhangt.

2.2 De mentor

Mocht de verzuimcoördinator signaleren dat het (on)geoorloofd verzuim van een leerling teveel oploopt (bv. regelmatig te laat komen of regelmatig ziek zijn) dan zal de mentor hierover worden geïnformeerd. Deze zal met de leerling en/of ouders over het verzuim in gesprek gaan. Doel is dat het (on)geoorloofd verzuim reduceert of, nog beter, stopt.

2.3 De afdelingcoördinator / ondersteuningscoördinator

Als de interventie van de verzuimcoördinator en mentor niet het beoogde effect heeft, kan de afdelingcoördinator met de leerling en zijn/haar ouders over het verzuim in gesprek gaan. Hierbij kan de ondersteuningscoördinator worden betrokken wanneer er sprake is van een ondersteuningsbehoefte.

Externe partijen:

2.4 De leerplichtambtenaar

De verzuimcoördinator zal een leerling melden via DUO bij uw gemeente als het ongeoorloofd verzuim voldoet aan criteria die zijn opgenomen in de Leerplichtwet. Dit kan ook als dit verzuim zorgelijk hoog is maar nog niet aan deze criteria voldoet (*signaalverzuim*). De leerplichtambtenaar stelt een onderzoek in naar het ongeoorloofd verzuim en spreekt hierover met leerling en ouders. De verzuimcoördinator kan hierbij aanwezig zijn.

In dit proces heeft de leerplichtambtenaar meerdere opties om tot het reduceren van schoolverzuim te komen.

2.5 De jeugdarts

Wanneer school, om gegronde redenen, de expertise van de jeugdarts wil inschakelen, meldt de mentor de leerling daarvoor aan bij de jeugdarts. Deze beoordeelt of het geoorloofde verzuim ook als zodanig kan worden aangemerkt.

Aanmelding bij de jeugdarts wordt ingezet als een leerling zorgelijk veel ziek wordt gemeld én de mentor heeft gesproken met ouders/leerling wat niet heeft geleid tot reducering van het verzuim. Ook bij specifieke medische omstandigheden kan de expertise van de jeugdarts worden gevraagd.

2.6 De MAZL methode

MAZL staat voor Meer Aandacht voor Ziek gemelde Leerlingen. Deze methode zorgt ervoor dat scholen het ziekteverzuim en eventuele problematiek van leerlingen snel signaleren en dat dit vroeg in beeld komt waardoor de leerling geholpen kan worden.

Het uiteindelijke doel is dat ziekteverzuim afneemt. Hierbij zijn mentoren, verzuimcoördinatoren, jeugdarts, ondersteuningscoördinator en de leerplichtambtenaar nauw betrokken.

Om het ziekteverzuim terug te dringen worden een aantal belangrijke fases doorlopen:

1. De verzuimcoördinator bekijkt het ziekteverzuim en signaleert mogelijke problematiek;
2. De verzuimcoördinator bespreekt dit met de mentor;
3. De mentor neemt contact op met leerling en ouders en bespreekt het verzuim (bij voorkeur via een gesprek op school);
4. Blijft het ziekteverzuim aanhouden dan zal de verzuimcoördinator dit opnieuw signaleren en bij de mentor aangeven dat het verstandig is de jeugdarts in te schakelen;
5. Consult bij de jeugdarts wordt vervolgd door terugkoppeling met het eerste plan van aanpak naar mentor, ouders en leerling, ondersteunings- en verzuimcoördinator;
6. De mentor en verzuimcoördinator monitoren het ziekteverzuim en het welbevinden van de leerling op basis van het 'plan van aanpak' van de jeugdarts.

Als het ziekteverzuim toch aanhoudt vragen de ondersteunings- en verzuimcoördinator de leerplichtambtenaar om mee te denken en zo nodig volgens de Leerplichtwet te handhaven. Samenwerking tussen alle betrokkenen is essentieel bij de aanpak van reductie van het ziekteverzuim.

3 **Algemene regels en afspraken omtrent verzuim**

3.1 Basisafspraken:

Als leerling én docent ben je op tijd en voorbereid in de les. Zo verwachten wij dat leerlingen op de hoogte zijn van hun rooster, de agenda in Magister, de berichten die wij verzenden naar de schoolmail en de chat in Teams.

Wanneer we een afspraak met elkaar maken dan komen we die afspraak na. Dat geldt voor leerlingen en voor personeel.

Ben je 18 jaar of ouder dan mag je zelf je afwezigheid doorgeven. Dit kan alleen per mail naar verzuim en met één van je ouders in de cc. Alleen dan wordt je afmelding geaccepteerd.

Een volledige en juiste registratie van de aan- en afwezigheid van onze leerlingen is niet alleen de verantwoordelijkheid van NSG Groenewoud, maar ook van ouders én leerlingen. Mocht, na controle blijken dat in de registratie in Magister iets niet in orde is, neem dan zo snel mogelijk contact op met de betreffende verzuimcoördinator.

3.2 Melden van verzuim

Verderop in dit document wordt uitgelegd hoe geoorloofd verzuim (bv. ziek zijn) aan school doorgegeven moet worden.

Tijdens toetsweken verwacht school een **dagelijkse** melding bij ziekte van uw kind met het oog op het inhalen van een toets of herkansen van een schoolexamen.

3.3 Verlofkaart open dag/ meeloopdag

Hoe de verlofkaart moet worden gebruikt, wordt verderop in dit protocol uitgelegd.

Leerlingen kunnen de verlofkaart afhalen én inleveren bij de verzuimcoördinator (kamer 201). Deze kaart is ook te downloaden via de site van NSG Groenewoud.

4 **Bepalingen uit de Leerplichtwet**

Schoolverzuim, geoorloofd of ongeoorloofd, betekent dat een leerling tijdens één of meerdere lessen of tijdens een activiteit niet op school aanwezig is. Het verzuimbeleid van NSG Groenewoud is erop gericht om beide vormen van schoolverzuim in een vroeg stadium te signaleren en tot een minimum te beperken. Dit is een wettelijke verplichting die is opgenomen in de Leerplichtwet.

4.2 Wat wordt er van school verwacht?

Elke school in Nederland is verplicht om de mate van ongeoorloofd verzuim, die voldoet aan de wettelijke regelgeving, zo snel mogelijk na constatering via DUO bij de leerplichtambtenaar van uw gemeente te melden.

Afspraken en regels over de manier waarop school met verzuim omgaat, en hoe verzuim tot een minimum kan worden beperkt, moeten in een verzuimprotocol zijn vastgelegd. Het signaleren van ongeoorloofde verzuim is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van school, ouders en leerlingen.

Geoorloofd verzuim

Dit betreft alle verzuim waarvoor een geldige reden is gegeven. Dit kan zijn ziekte, een medisch bezoek, verlof vanwege bv. familieomstandigheden of overmacht. Ook kan school in bepaalde situaties vrijstelling verlenen voor specifieke lessen en/of voor een bepaalde, beperkte periode.

Ongeoorloofd verzuim

Onder wettelijk ongeoorloofd verzuim wordt verstaan:

- ongoorloofde afwezigheid van 16 lessen of meer in een periode van 4 weken (dit aantal kan in sommige gevallen al worden bereikt bij 3 dagen afwezigheid zonder melding via één van de ouders);
- luxe verzuim wanneer zonder toestemming eerder of langer van een schoolvakantie wordt genoten en er bv. gerede twijfel bestaat over de afmelding van de leerling;
- zeer frequent te laat komen (minimaal 10 x of meer in één schooljaar);
- van signaalverzuim is sprake wanneer het verzuim een signaal afgeeft van een (vermoedelijk) onderliggende problematiek. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van problemen t.a.v. motivatie, gezondheid, gedragsstoornissen of een instabiele thuissituatie. Ook regelmatig ziek zijn zonder geldige reden (of bij gerede twijfel) kan een indicatie zijn van een onderliggend probleem.

School is eveneens verplicht om de aan- en afwezigheid van leerlingen te registreren. Daarbij moet een verschil zichtbaar zijn tussen geoorloofd verzuim (ziekte – verlof – etc.) en ongeoorloofd verzuim (absent – te-laet komen).

In bepaalde gevallen mag school extra buitengewoon vakantieverlof toekennen als er gewichtige omstandigheden zijn of vanwege de aard van het beroep van één van de ouders:

- bij verlof voorafgaande of aansluitende aan een schoolvakantie voor minder dan 10 dagen beslist de rector. Aanvragen voor dit verlof moet minimaal 8 weken van tevoren via het verlofformulier (te vinden op onze website) worden ingediend, voorzien van benodigde bewijsstukken én indien nodig een werkgeversverklaring;
- bij verlof voor meer dan 10 dagen beslist de leerplichtambtenaar.

Als er vermoedens zijn van luxe verzuim zal school hiervan zo snel mogelijk melding moeten maken bij de leerplichtambtenaar. Er is sprake bv. van luxe verzuim wanneer ouders met hun kind(eren) eerder op vakantie gaan buiten de door school vastgestelde vakantieperiodes zonder toestemming van de rector of de leerplichtambtenaar.

4.3 Wat wordt er van ouder(s) verwacht?

Ouders spelen een belangrijke rol in het tot een minimum beperken van geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Van ouders wordt verwacht dat zij alles in het werk stellen om hun kind(eren) naar school te laten gaan. Ouders houden bij het maken van afspraken voor bv. medische bezoeken waar dat kan de regie in handen en plannen deze zoveel als mogelijk voor of na schooltijd in!

Ouders hebben toegang tot Magister via hun eigen account. Hierdoor kunnen ouders via de aanwezigheidsregistratie voortdurend op de hoogte blijven van de aan- en afwezigheid van hun kind(eren). Ook zijn de schoolafspraken van hun kind(eren) te volgen via de agendafunctie in Magister.

Ouders zijn verplicht om school **direct** en **steeds vooraf** op de hoogte te stellen van:

- ziekte;
- medisch bezoek (als deze niet voor- of na schooltijd kan plaatsvinden);
- medische redenen die van invloed kunnen zijn op de dagelijkse schooldag;
- verlofaanvragen, die via het verlofformulier worden aangevraagd;
- afwezigheid bij religieuze feestdagen.

4.4 Wat wordt er van leerlingen verwacht?

De leerplichtwet verwacht van leerlingen dat zij dagelijks onderwijs volgen aan de hand van het lesrooster van school om zo een diploma te halen. Leerlingen op het vmbo-t behalen hun startkwalificatie via het MBO; leerlingen op havo en vwo hebben een startkwalificatie wanneer ze op school hun diploma behalen. Totdat een havo- of vwo-diploma is behaald zijn alle leerlingen op het

middelbaar onderwijs leerplichtig (kwalificatie plichtig).

5 **Dagelijkse gang van zaken**

5.1 Contactgegevens

Contact met de verzuimcoördinator: bij voorkeur per e-mail verzuim@nsg-groenewoud.nl, telefonisch alleen bij bijzonderheden **024-323 44 55**, optie **1** ('verzuim').

Bij een noodgeval: **024-323 44 55**, optie **4** 'alle overige vragen'. U wordt doorverbonden met het secretariaat.

Contact met de mentor of afdelingcoördinator: e-mailadressen van de mentor of afdelingcoördinator van uw kind(eren) vindt u op de website van NSG Groenewoud (www.nsg-groenewoud.nl)

5.3 Afkortingen in Magister

Af	= Afwezig (geoorloofde reden)
As	= Afwezig, school gerelateerd (geoorloofde reden)
Me	= Medisch bezoek (verklaard door ouder)
Zi	= Ziek, verklaard door ouder
Zh	= Ziek naar huis, na contact met ouder
Ao	= Afwezig ongeoorloofd
Ax	= Afwezigheid afgehandeld (vastgesteld ongeoorloofd verzuim)
Az	= Afwezig bij verzuim
Tl	= Te laat ongeoorloofd
Tx	= Te laat afgehandeld (vastgesteld ongeoorloofd te laat)
Ui	= Uitgestuurd
Ux	= Uitgestuurd afgehandeld

5.4 Hoe moet een ziekmelding voor een leerling worden doorgegeven

Uw kind is ziek en niet in staat om naar school te gaan.

U meldt uw kind 's morgens tussen 08.00 en 09.00 uur **per mail** (verzuim@nsg-groenewoud.nl) ziek. Alleen bij bijzonderheden kan dit telefonisch tussen 08.00 en 09.00 uur. De ziekmelding is in de loop van de dag zichtbaar in Magister.

Zi in Magister

Verwacht u dat uw kind meerdere dagen ziek zal zijn, geef dat zo duidelijk mogelijk aan.

Zi in Magister

Ontvangt school geen ziekmelding, dan zal uw kind absent gemeld worden. Dit wordt beschouwd als ongeoorloofd verzuim.

Ao in Magister

Vanuit zorg voor onze leerlingen en om hun welzijn in beeld te houden vragen wij om een dagelijkse ziekmelding. Als u inschat dat uw kind langer dan één dag ziek zal zijn, dan kunt u dit uiteraard ook voor meerdere dagen doorgeven. Is een leerling 4 periodes in 12 weken ziekgemeld/ziek naar huis gegaan, dan zal de mentor hierover worden geïnformeerd.

5.5 Hoe moet een medisch bezoek gemeld worden

School gaat er vanuit dat medische bezoeken zoveel mogelijk **buiten** schooltijd worden afgesproken. Geef een medisch bezoek altijd **vooraf** aan school door.

Valt een medisch bezoek samen met een keuzeur, dan verplaatst de leerling zelf dit keuzeur naar een ander moment in dezelfde week.

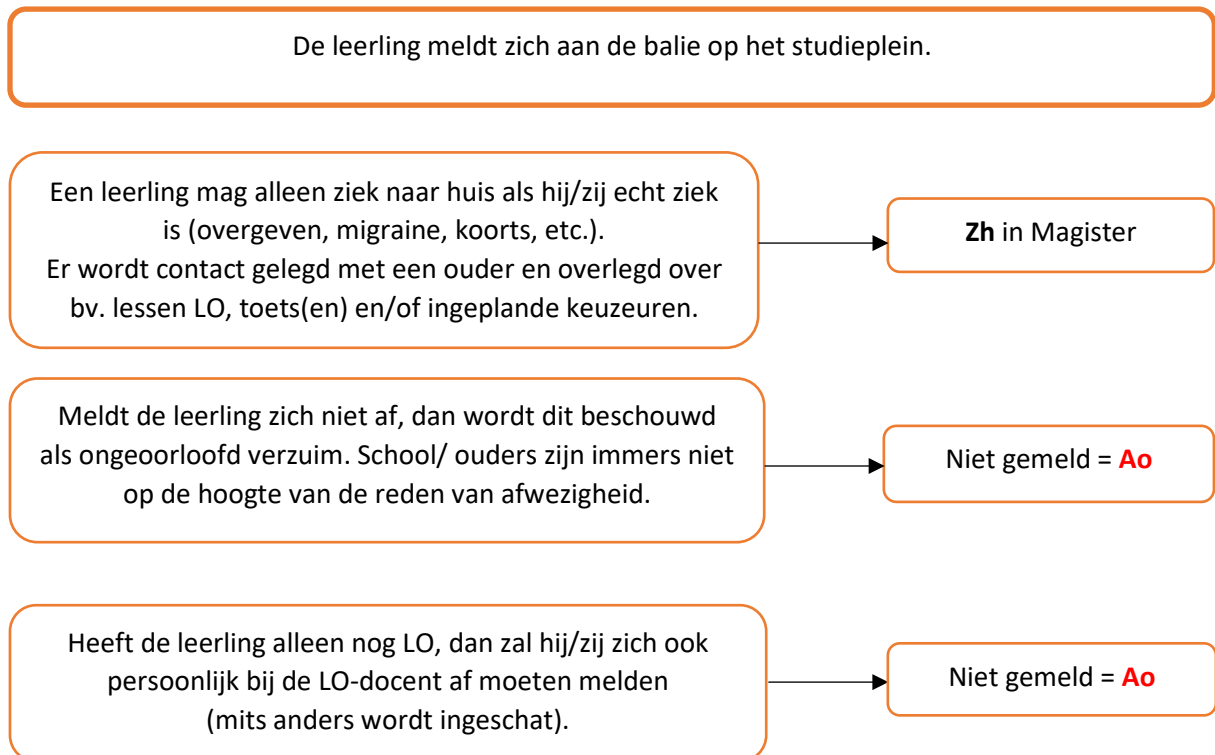
Vooraf maar uiterlijk tussen 08.00 en 09.00 uur geeft u **per mail** (verzuim@nsg-groenewoud.nl) het medische bezoek aan school door.

Me in Magister

Wordt een medisch bezoek niet aan school doorgegeven dan worden absenties in Magister geregistreerd. Dit wordt beschouwd als ongeoorloofd verzuim.

Ao in Magister

5.6 Hoe kan een leerling zich ziekmelden op school

5.7 Hoe moet verlof worden aangevraagd

5.8 Aan- en afwezigheid bij de lessen LO

Tijdens elke les LO is elke leerling aanwezig. Als dit om een medische reden niet mogelijk is, besluit de LO-docent, in overleg met de leerling wat te doen.

Wanneer een leerling last heeft van een blessure of ander ongemak, wordt van hem/haar verwacht dat hij/zij zich persoonlijk aan het begin van de les LO meldt bij de docent (bij voorkeur met een handgeschreven toelichting van u als ouder). Samen bespreken zij wat wel of niet mogelijk is en welke rol de leerling eventueel tijdens die les op zich kan nemen.

5.9 Hoe gaat school om met spijbelen

Spijbelen is ongeoorloofd verzuim. Dit zal gecompenseerd moeten worden.
Ook verslapen valt hieronder!
Regelmatig spijbelen wordt gezien als een belangrijk signaal.

Een leerling heeft één of meerdere lessen 'gemist'. De verzuimcoördinator bespreekt dit met de leerling (via de chat in Teams, persoonlijk of mailt hierover met ouder(s)). Gemaakt compensatieafspraken worden in het rooster in Magister opgenomen.

Ao in Magister

Na 2 x 40 minuten melden op het studieplein is één lesuur gecompenseerd.

Ax in Magister

Houdt een leerling zich niet aan de gemaakte compensatieafspraken dan zal dat geregistreerd worden. Voor elke gemiste compensatie-afspraken geldt 1x extra 40 minuten melden.

Az in Magister

Ax in Magister

Bij **minimaal 5x verzuim** worden ouders en mentor ingelicht.
Bij **minimaal 10x verzuim** worden ouders, mentor en afdelingscoördinator ingelicht en kan een gesprek met (minimaal) de mentor volgen.
Bij **minimaal 15x verzuim** worden ouders, mentor en afdelingcoördinator geïnformeerd en kan een gesprek met alle betrokkenen volgen.

Bij **minimaal 20 lesuren ongeoorloofd verzuim** (absent én te laat tijdens het schooljaar) en/of het voldoen aan de wettelijke criteria van ongeoorloofd verzuim zal via DUO een melding gemaakt worden bij de afdeling Leerrecht van uw gemeente.
School mag eerder dan de wettelijke criteria een Leerplichtmelding doen als zij dat nodig acht (signaalverzuim).

5.10 Hoe gaat school om met te laat komen

Te laat komen is ongeoorloofd verzuim en zal moeten worden gecompenseerd.
Regelmatig te laat komen wordt gezien als een belangrijk signaal.

Een leerling komt te laat. De leerling ontvangt hierover direct een automatische mail en de compensatiemaatregel staat in zijn/haar agenda in Magister.

Tl in Magister

De leerling meldt zich de eerstvolgende lesdag om 08.00 uur op het studieplein, **tenzij** hij/zij het 1e én 2e lesuur geen verplichtingen op school heeft.

Tx in Magister

Als de leerling zich niet meldt, wordt dit geregistreerd in Magister en zal de verzuimcoördinator de leerling hierop aanspreken.

Az in Magister

Kan de leerling aannemelijk maken dat de te laat melding is veroorzaakt door een goede reden, dan wordt **diezelfde dag nog** voor een verklaring gezorgd. Hierna vervalt dit recht en zal de te laat melding gecompenseerd moeten worden.

Komt een leerling minimaal 10 x te laat, dan zal school hiervan melding moeten maken. De leerling zal via DUO gemeld worden bij Leerrecht.

5.11 Hoe gaat school om met lesverwijdering

Een leerling, die zich tijdens de les zodanig gedraagt dat zijn/haar gedrag als grensoverschrijdend wordt ervaren, kan door de docent uit de les worden verwijderd.

Een leerling die uit de les is verwijderd, meldt zich direct bij de Overloop.

Ui in Magister

De leerling heeft een kort gesprek met de pedagogisch medewerker, vult een formulier in en bespreekt dit aan het einde van de les met zijn/haar docent.

Het formulier wordt, met aanvulling van de docent, z.s.m. ingeleverd bij de verzuimcoördinator in kamer 201 of postvak 175.

Als de docent een sanctie heeft bepaald, wordt deze afgesproken én nagekomen.

Ux in Magister

6. Afspraken en regels rondom keuzen

6.1 Hoeveel keuzen moet een leerling wekelijks volgen?

In Zermelo kan elke leerling zien hoeveel keuzen hij/zij moet kiezen. Dit is leidend.

6.2 Wat moet een leerling doen als hij/zij te laat of absent is gemeld of verwijderd wordt tijdens een keuzeur?

Hiervoor gelden dezelfde afspraken als bij te laat of absent tijdens reguliere lessen (zie 5.9 en 5.10) en lesverwijdering (zie 5.11).

6.3 Overige afspraken en regels rondom keuzen.

Iedere week kiest de leerling, **voor vrijdag 12.00 uur**, keuzen voor de daaropvolgende week.

Wanneer de leerling dit vergeet, zullen de keuzen voor de daaropvolgende week ingepland worden: maximaal elke lesdag het 10e uur melden op het Studieplein. De leerling kan dit wél zelf aanpassen vanaf maandag 08.00 uur. Komt de leerling zich niet melden dan is hij/zij absent en zal dit gecompenseerd moeten worden (zie 5.9).

Vragen of opmerkingen rondom het melden kan de leerling stellen aan zijn/haar mentor.

Werkt een leerling op een stilteplein dan moet hij/zij de schoolpas bij zich hebben/kunnen tonen. Heeft de leerling geen schoolpas bij zich, dan wordt hij/zij niet toegelaten én absent gemeld!

Wanneer vooraf bekende en geoorloofde afwezigheid, zoals bv. een medisch bezoek, samenvalt met één of meerdere ingeplande keuzen, dan verplaats de leerling deze keuzen tijdig naar een ander moment in dezelfde week.

Een keuzeur is een volwaardige les. Wanneer een docent vindt dat de leerling een onvoldoende actieve werkhouding heeft laten zien tijdens een keuzeur, wordt de leerling absent gemeld en zal dit keuzeur in diezelfde week nog ingehaald moeten worden.